

колабораційну діяльність: Закон України від 03.03.2022 № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>.

7. Кримінально-правові, кримінологічні, кримінальні процесуальні та криміналістичні проблеми протидії злочинності в умовах воєнного стану : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (електронне видання), 20 квітня 2022 р. / упоряд. : Євген Письменський. Нац. акад. внутр. справ, Львів. держ. ун-т внутр. справ, Дніпропет. держ. ун-т внутр. справ, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Київ – Львів – Дніпро, 2022. 125 с. URL: <https://lduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-20.04.2022.pdf>.

8. Електронний медіаресурс Центру прав і людини. URL: <https://zmina.info/>.

Заєць А. С.,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший
викладач кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ
Горбач-Кудря І. А.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Незважаючи на війну, яка наразі триває на території України з початку 2022 року, проблема домашнього насильства не втрачає своєї актуальності. Домашнє насильство під час війни може бути значно небезпечнішим, ніж було раніше. Багато людей, що потерпають від домашнього насильства нині обмежені в своїх діях. Це може бути пов'язано з переїздом із рідного міста, відсутністю мінімальних заощаджень, залежністю від свого кривдника.

Метою нашої роботи є дослідження актуальних проблем домашнього насильства під час війни в Україні, видів відповідальності за його вчинення на законодавчому рівні та вивчення найбільш дієвих шляхів подолання цього негативного явища.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає, що домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що їй постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

У першому півріччі 2022 повідомлень до правоохоронних органів щодо вчинення домашнього насильства надійшло на 27,5 % менше, ніж за такий же проміжок часу у 2021. 773 задокументованих випадків за півроку 2022 проти 1508 за цей самий період у 2021 відповідно (Рисунок 1). Такі дані у своєму звіті наводить аналітичний центр ЮрФем [5].

Але, попри, таку статистику, ми вважаємо, що велика кількість випадків домашнього насильства, залишається замовчуваною. Причиною цьому є початок повномасштабного вторгнення, коли люди почали вважати, що домашнє насильство стало другорядною проблемою, яка може зачекати.

Причини вчинення домашнього насильства поділяються на дві групи: «відкриті» та «приховані». Під «відкритими» причинами мається на увазі пияцтво, вживання наркотичних речовин, стрес на роботі, запальний характер, прихована агресія чи образа. «Приховані» причини домашнього насильства носять психологічний характер і найчастіше пов'язані із засвоєною в батьківській сім'ї моделлю поведінки, патологічними (нездоровими) ревностями, власним самоутвердженням, нереалізованими дитячими мріями та сподіваннями, психічними відхиленнями та захворюваннями, хронічним алкоголізмом та (або) наркоманією, різними релігійними чи політичними поглядами тощо.

**Кількість випадків домашнього насильства,
задокументованих протягом півроку у 2021, 2022
роках**

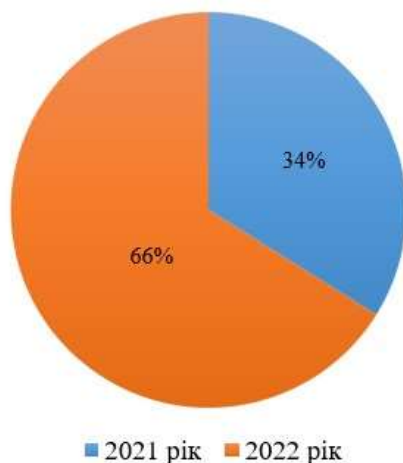

Рис. 1

Алкоголь, стрес, дратівливість – зазвичай лише поверхові, а не справжні причини жорстокості. Проте саме вони можуть стати індикаторами, які сигналізують про небезпеку [6].

Щодо статистики, то абсолютна більшість громадян основними причинами домашнього насильства вважають дві – вживання алкоголю (79 %) та вживання наркотичних речовин (68 %). Вони лунають найчастіше і займають безумовні перше та друге місце в списку причин домашнього насильства на думку респондентів, які взяли участь в опитуванні Українського інституту майбутнього. З суттєвим відривом від них йдуть такі дві причини, як фінансові негаразди (44 %) та мовчання постраждалих від домашнього насильства (42 %). Також 38 % назвали психологічну залежність від кривдника в якості причини домашнього насильства [4] (Рисунок 2).

Згідно із чинним законодавством України, кривдник за вчинення домашнього насильства може нести як адміністративну, так і кримінальну відповідальність. Відповідно

до статті 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» за вчинення адміністративного правопорушення на особу може бути накладений штраф від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до десяти діб [2]. Відповідно до статті 126-1 Кримінального Кодексу України «Домашнє насильство» за вчинення кримінального правопорушення особа карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років [3].

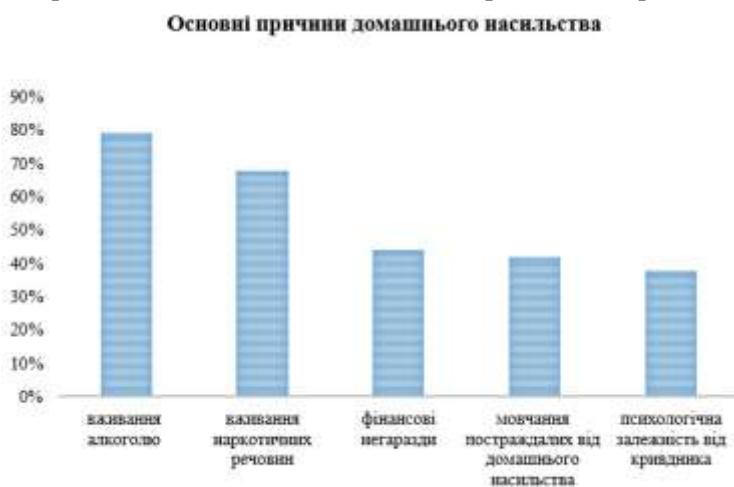

Рис. 2

1 листопада 2022 року в Україні набула чинності Стамбульська Конвенція – основоположна угода Ради Європи щодо протидії насильства проти жінок та домашнього насильства. Власне у ній сформульовані види правопорушень, які Україна відтепер зобов'язана криміналізувати –

психологічне, сексуальне, фізичне насильство; переслідування; примусові шлюб, аборт, стерилізація; жіноче обрізання [5].

На щастя, в наш час будь-які проблеми вирішуються, і домашнє насильство не є винятком. До основних шляхів подолання домашнього насильства можна віднести такі правила:

1) Не мовчати.

Мовчання – це сигнал для кривдника, який «легалізує» правопорушення і вказує на його безкарність. Чомусь інколи нам простіше заплющити очі та зробити вигляд, що нічого не відбувається, що все це нас не стосується і сімейна сварка – це нормально. Мовчання рівнозначне злочину!

2) Знати власні права.

Дієвим способом запобігання є інформування кожної людини про її право на вільне від насильства життя, про невідворотність покарання за будь-яке насильство з моменту повідомлення про нього, про неприпустимість самоствердження через насильство над слабшими, про неприпустимість насильства над жінкою лише через те, що вона жінка, про неприпустимість насильства на очах у дітей, про неприпустимість замовчування насильства.

3) Профілактика.

Інформаційно-просвітницька, профілактична та методична робота щодо формування ненасильницьких моделей поведінки є надзвичайно важливою. Для результативності цього процесу необхідне розроблення і поширення превентивних заходів щодо попередження домашнього насильства; професійна підготовка фахівців, які працюють з дітьми та молоддю за програмами, що стосуються питань домашнього насильства; посилення захисту і підтримки дітей, які стали свідками насильства або особами, які постраждали від нього; вивчення масштабів домашнього насильства; зміцнення знань про ефективні засоби запобігання домашньому насильству [7].

Отже, можна зробити висновок, що домашнє насильство залишається однією з найбільш важливих проблем сьогодення. Попри війну, держава намагається всебічно захистити всіх постраждалих від домашнього насильства, та притягнути до відповідальності тих, хто причетний до вчинення таких правопорушень. Основним завданням для постраждалих від домашнього насильства є не мовчати про свою проблему і вимагати вирішення її на законодавчому рівні. Ми вважаємо, що

в майбутньому українці мають зробити все, щоб проблема запобігання та протидії домашньому насильству перестала бути болючою для нашої країни.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

3. Кримінальний кодекс України: *Закон України від 05.04.2001 року № 2341-III*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Український інститут майбутнього Домашнє насильство в Україні: 2 млн українців стверджують, що стали жертвами жорсткого поводження у побуті 2021. *Український інститут майбутнього*: веб-сайт. URL: <https://uifuture.org/publications/domashnye-nasylstvo-2-mln-ukrayincziv-stverdzhuyut-shho-staly-zhertvamy-zhorstкого-povodzhennya-u-pobuti/>.

5. Євгенія Комісаренко. Невидимий фронт: як війна вплинула на домашнє насильство 2022. *Рубрика медіа Рішень*: веб-сайт. URL: <https://rubryka.com/blog/how-war-affected-domestic-violence/>.

6. Полтавське бюро правової допомоги Причини, наслідки та відповідальність за вчинення домашнього насильства 2021. *Терешківська громада Полтавський район Полтавська область*: веб-сайт. URL: <https://tereshkivska.gromada.org.ua/news/1638282161/>.

7. Михайло Чубай. П'ять шляхів подолання домашнього насильства Силами громади – проти домашнього насильства 2018. *Мережа 100 відсотків життя Рівне*: веб-сайт. URL: <https://www.network.rv.ua/2018/12/03/5-shljahiv-podolannja-domashnoho-nasylstva/>.